

MUZEUL ȘI NOILE TEHNOLOGII

Gherghina BODA*

Evoluția rapidă a societății din ultimele două decenii, dezvoltarea fără precedent a mai multor domenii sociale, economice și cultural-științifice, precum și transformările inerente acestei evoluții dinamice au determinat schimbări majore în toate sectoarele de activitate. O caracteristică a timpurilor actuale este revoluția tehnologică, explozia tehnologiilor din sfera informației și a comunicării, care și-au găsit aplicabilitate în toate sectoarele de activitate. În acest carusel al progresului tehnologic a fost cooptat și muzeul, instituție de cultură care, în ultimii ani, face eforturi tot mai mari în lupta acerbă de pe piața culturală. Apariția a noi agenți culturali care vin cu oferte tot mai inedite și mai incitante, ca alternative de petrecere a timpului liber, formează o concurență deloc de neglijat. Astfel, instituția muzeală a fost nevoită să iasă din contemplarea sa olimpică și să-și regândească întreaga strategie, să se aplece tot mai mult spre publicul vizitator și spre nevoile lui culturale, public care a devenit principala țintă a tuturor politicilor muzeale, de care depinde în cea mai mare măsură îndeplinirea obiectivelor și a misiunii sale.

Cercetarea științifică a vizitatorilor a devenit o prioritate pentru muzee, fiind urmărite necesitățile lor culturale, gusturile, obișnuințele, stilurile de viață, de comunicare, preferințele, care se schimbă destul de des în ultimele decenii în funcție de stilul lor de viață, dar și de preferințele de consum. Acestea constituie informații extrem de utile pentru managerii de muzeu și pentru departamentele educative în proiectarea și implementarea activităților culturale, educative și științifice. De aceea, marketingul clientului, în opoziție cu marketingul produsului, a dezvoltat o conduită decisivă în epoca contemporană¹, precum și marketingul relațional, care se referă tocmai la relația privilegiată cu consumatorul². Atragerea de noi categorii de vizitatori, precum și fidelizarea celor care frecventează muzeul, constituie de asemenea un obiectiv important deoarece vizitatorii reprezintă un capital important de valorizat. O categorie nouă de posibil public de muzeu o constituie utilizatorii de internet și de tehnologii informatice și de comunicare, în mare majoritate tineri. De aceea, utilizarea noilor tehnologii în muzee este percepută ca un fapt benefic pentru realizarea obiectivelor artistice, științifice, pedagogice, sociale, care însă trebuie să primeze față de cele comerciale și de rentabilitatea financiară.

Deoarece satisfacerea necesităților culturale ale tuturor categoriilor de consumatori de cultură este axa principală a activităților, muzeele, pe lângă activitatea de colecționare, conservare, restaurare și educație, dezvoltă tot mai mult

* Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva; e-mail: ginaboda15@gmail.com.

¹ Tobelem 2004, p. 4.

² *Ibidem*, p. 7.

o activitate de diseminare a informației în rândul vizitatorilor despre obiectele muzeale și despre colecțiile cărora le aparțin, pe care le valorifică în cadrul diverselor expoziții fizice sau virtuale. Specialiștii din muzee creează informația în jurul obiectului, îl plasează într-un anumit context, încercând să-i reconstituie istoria, după care îl aduc în atenția vizitatorilor, de regulă în cadrul unei expoziții³. Actul aducerii obiectului în atenția vizitatorului se încadrează în demersul specialistului de a „face funcțional spațiul muzeal ca un ansamblu de semne și repere mobile al cărui sens devine în cele din urmă ca loc al vizitatorilor”⁴. În muzeografia contemporană europeană, în ultimul timp și-a făcut loc termenul de „context local de interacțiune”, ce se referă la vizitarea unei expoziții în urma căreia subiectul trăiește o experiență ce apare ca o construcție pur subiectivă și efemeră, parcursul său în spațiul muzeografic mobilizând „referințele sale cognitive, afective, sociale, capacitatea sa de a analiza, de a realiza și a aplica logica lui de însușire, direct implicat în producția sensului și a construcției cunoștințelor sale”⁵. Și aceasta deoarece expoziția constituie un loc al informării, al dezvoltării creativității și al imaginației, locul în care vizitatorul își poate crea propriul său univers, jonglând cu informația primită. Tot în acest spațiu expozițional, muzeul, prin utilizarea noilor tehnologii, transportă vizitatorul într-o lume a sunetelor și culorilor menită să recreeze, măcar parțial, contextul istoric sau spațiul natural în care este plasat bunul cultural, în care acesta își dezvăluie utilitatea, scopul și întreaga sa lume intrinsecă. Ghidurile audio suplinesc cu succes informația oferită de specialist, dar prezintă impedimentul că nu pot interacționa cu vizitatorul.

Un alt tip de tehnologie des uzitată astăzi și de instituțiile muzeale este Internetul. Serviciile acestui nou tip de comunicare, extrem de rapid, sunt folosite de muzeu atât pentru promovarea instituției prin intermediul rețelelor de socializare, a site-urilor proprii, a diverselor site-uri de turism cultural, a revistelor, ziarelor și ghidurilor on-line, pe paginile Web ale partenerilor și colaboratorilor, pentru dezvoltarea și punerea pe baze noi a relației sale cu vizitatorii, cât și pentru activitățile de marketing.

Cunoașterea mai aprofundată a vizitatorilor se realizează prin intermediul metodei sociologice a chestionarelor, anchetelor sau testelor on-line. În multe state europene s-au creat adevărate baze de date (*datamining* sau *Data Warehouse*) despre vizitatori, extrem de utile și în serviciile de marketing, deoarece numai cunoscându-ți publicul poți oferi produse și servicii culturale inedite care să răspundă diferitelor tipuri de nevoi ale acestuia⁶.

Un alt efect benefic al noilor tehnologii este digitizarea informațiilor care pot deveni bun public. Un muzeu poate oferi în format electronic documentele sale de arhivă, publicațiile, programele diverselor evenimente, afișe, invitații, fotografii, obiecte însoțite de informațiile contextuale și descriptive⁷, precum și alte informații utile cunoașterii capitalului de date care poate fi diseminat în mediul virtual.

³ Bontempi 2007, p. 1.

⁴ Vol 1998, p. 69.

⁵ *Ibidem*, p. 70.

⁶ Tobelem 2004, p. 8-9.

⁷ Bontempi 2007, p. 6.

În ultimii ani sunt tot mai uzitate tabletele și telefoanele mobile de tip smartphone, pe care, prin descărcarea unor aplicații, posesorul poate avea acces la un bagaj informațional bogat venit din partea muzeului. Utilizarea unui cod de bare la diferite exponate introduce utilizatorul în lumea acestuia, oferind informații și imagini mult mai bogate decât oferta fizică a bunului cultural.

O altă variantă tehnologică folosită tot mai des este instalarea unor camere de luat vederi care transmit imagini non-stop de la fața locului. Acestea sunt folosite de regulă în siturile arheologice, în muzeele în aer liber, la diverse monumente, în parcuri și rezervații naturale.

Prin intermediul acestor tehnologii, vizitatorul poate accesa, din comoditatea fotoliului de acasă, locuri în care poate nu va ajunge niciodată, dar despre care poate primi extrem de multe informații. Din acest punct de vedere putem vorbi despre un proces de democratizare a informației.

Noile tehnologii schimbă fundamental modul de comunicare al muzeelor, acest lucru întâmplându-se îndeosebi de pe la sfârșitul anului 1980, când programele interactive digitizate au oferit avantajul ofertei de informații variate și pasionante în muzee, în detrimentul mijloacelor tradiționale⁸. Dar este extrem de important de a se menține un echilibru între efortul de dezvoltare al colecțiilor reale și cel al dezvoltării resurselor on-line. Privitor la progresul noilor tehnologii și la aplicarea lor în toate domeniile, implicit și în cultură și muzee, în raportul din anul 2004 al DigiCULT Thematic Issue 7, intitulat *The Future Digital Heritage Space*, care a studiat evoluția cercetării și progresul tehnic în următorii 10-15 ani, s-a ajuns la concluzia regrupării progreselor viitoare în cinci categorii conceptuale: 1. Inteligent și conceptual (permite interoperabilitatea tehnică și semantică a resurselor patrimoniale); 2. Natural și apreciabil (accesul, navigarea și utilizarea resurselor și mediilor digitale ale patrimoniului într-un mod personalizat, înglobând activități comunitare și de colaborare); 3. Creație și recreație digitală (structuri patrimoniale, cum ar fi edificiile istorice, siturile culturale, obiectele și personajele pot fi exploatate interactiv prin utilizarea în 3D și a mediilor realității amplificate și virtuale); 4. Difuzarea la scară mare (noile generații de biblioteci și arhive digitale își difuzează la scară largă resursele patrimoniului eterogen și tot mai multe obiecte complexe și dinamice); 5. Persistent și perpetuu (noile concepte, metode și tehnici care permit înapoierea resurselor și mediilor digitale ale patrimoniului persistent și perpetuu, accesibil și comprehensibil pentru lungi perioade de timp)⁹.

În concluzie, putem afirma că progresul noilor tehnologii și aplicarea lor în muzee duc instituția muzeală dintr-o sferă semideschisă în una total transparentă, în care vizitatorul, fizic sau virtual, poate găsi o sursă extrem de bogată în informații referitoare cam la toate departamentele unui muzeu, poate participa direct la activitatea acestuia și, cel mai important, poate interacționa activ cu mediul muzeal. Alinierea instituției la utilizarea noilor tehnologii face din aceasta un partener social viabil în procesul de divertisment, erijându-se într-o alternativă excelentă de petrecere a timpului liber pentru orice categorie de public.

⁸ Carter 2010, f.p.

⁹ *Ibidem*, p. 12.

Museums and New Technologies

(Abstract)

Contemporary museums are undergoing extensive systemic reorganizations as technological innovations find uses in numerous areas of activity and research. With the cultural market offering multiple choices for recreation and leisure time in a novel, educational and pleasant manner, competition has become ever fiercer. In this new context, museums may find themselves forced to rethink their strategies and cultural policies, as well as the logistical means by which they can respond to the needs of the cultural consumer. The new informatics field is becoming more and more relevant in the world of museums, its area of application extending over all sectors of activity, making it a prerequisite for competitive performance.

Abrevieri bibliografice

- Bontempi 2007 - Julia Bontempi, *Quelle organisation de la documentation dans un musée au défi des Nouvelles Technologies?*, memsic.ccsd.cnrs.fr/mem_00000627/document, accesat la 4.05.2015.
- Burton, Scott 2003 - Christine Burton, Carol Scott, *Museum: Challenges for the 21st Century*, în *IJAM*, 5, 2003, 2, p. 56-68.
- Carter 2010 - Jenifer Carter, *Travailleurs du savoir dans les musée du XXIe siècle*, Toronto, 2010. http://www.rcip-chin.gc.ca/carrefour-du-savoir-knowledge-exchange/travailleurs_savoir-knowledge_workers/table_matiere-table_content-fra.jsp, accesat la 10.05.2015.
- Tobelem 2004 - Jean-Michel Tobelem, *L'influence des nouvelles techniques sur le management des musées*, Berlin, 2004.
- Vol 1998 - Alexandra Vol, *Tisser des trames pertinence entre musées, nouvelles technologies et public*, în *PM*, 13, 1998, p. 67-87.

Cuvinte-cheie: cultură, muzeu, tehnologii noi, democratizare, societate.

Keywords: culture, museum, new technologies, democratization, society.

LISTA ABREVIERILOR

- AAR-SI** - Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice. Academia Română. București.
- AAust** - Archaeologia Austriaca, Beiträge zur Paläanthropologie, Ur- und Frühgeschichte Österreichs. Wien.
- AB** - Altarul Banatului. Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului și Episcopia Aradului. Timișoara.
- ActaArchCarp** - Acta Archaeologica Carpathica. Cracovia.
- ActaArchHung** - Acta Archaeologica. Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
- ActaMN** - Acta Musei Napocensis. Cluj-Napoca.
- ActaMP** - Acta Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.
- ActaPal** - Acta Paleobotanica. Polish Academy of Sciences. Krakow.
- AÉ** - Archaeologiai Értesítő a Magyar régészeti, művészettörténeti és éremtani társulat tudományos folyóirata. Budapest.
- AHA** - Acta Historiae Artium. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- AIIC(N)** - Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț”. Cluj-Napoca.
- AIAC** - Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj. Cluj-Napoca (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț”).
- AIIAI/AIIX** - Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași. (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” Iași).
- AISC** - Anuarul Institutului de Studii Clasice. Cluj.
- AJA** - American Journal of Archaeology. New York.
- AJPA** - American Journal of Physical Anthropology. The Official Journal of the American Association of Physical Anthropologist. Baltimore.
- Almanahul graficeii române** - Almanahul graficeii române. Craiova.
- Aluta** - Aluta. (Studii și comunicări - Tanulmányok és Közlemények). Sfântu Gheorghe.
- AnB** - Analele Banatului (serie nouă). Timișoara.
- Angustia** - Angustia. Muzeul Carpaților Răsăriteni. Sfântu Gheorghe.
- Antaeus** - Antaeus. Communicationes ex Instituto Archaeologico Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
- AnthAnzeiger** - Anthropologischen Anzeiger. Journal of Biological and Clinical Anthropology.
- Antiquity** - Antiquity. A Quarterly Review of World Archaeology. York.
- AnUB-LLS** - Analele Universității din București - Limba și literatura străină. Universitatea din București.
- AO** - Arhivele Olteniei. Craiova; serie nouă (Institutul de Cercetări Socio-Umane. Craiova).

AP	- Annales de Paléontologie. L'Association paléontologique française.
APR	- Acta Palaeontologica Romaniae. Romanian Society of Paleontologists. Bucharest.
Apulum	- Apulum. Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.
Archaeologia Bulgarica	- Archaeologia Bulgarica. Sofia.
Archaeometry	- Archaeometry. Research Laboratory for Archaeology & the History of Art. Oxford.
ArchMühely	- Archeometriai Mühely. Budapest.
Arheologia	- Arheologia. Organ na Archeologičeskija Institut i Muzei pri Bulgarskata Akademija na Naukite. Sofia.
ArkhSb	- Arkheologičeskij sbornik. Muzey Ermitazh. Moskva.
AS	- American Studies. Mid-America American Studies Association. Cambridge (USA).
ASS	- Asian Social Science. Canadian Center of Science and Education. Toronto.
ASUAIC-L	- Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (serie nouă). Secțiunea IIIe. Lingvistică. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
AT	- Ars Transilvaniae. Institutul de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca. Cluj-Napoca
ATS	- Acta Terrae Septemcastrensis. Sibiu.
AUASH	- Annales Universitatis Apulensis. Series Historica. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
AUASP	- Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
AUCSI	- Analele Universității din Craiova. Seria Istorie. Universitatea din Craiova.
Australiada	- Australiada: A Russian Chronicle. New South Wales. Woy Woy (Australia).
AUVT	- Annales d'Université „Valahia” Târgoviște. Section d'Archéologie et d'Histoire. Universitatea Valahia din Târgoviște.
AVSL	- Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Sibiu.
BA	- Biblioteca de arheologie. București.
Banatica	- Banatica. Muzeul de Istorie al județului Caraș-Severin. Reșița.
Balcanica	- Balcanica. Annuaire de l'Institut des Études Balkaniques. Belgrad.
BAMNH	- Bulletin of the American Museum of Natural History. American Museum of Natural History. New York.
BAR	- British Archaeological Reports (International Series). Oxford.
BB	- Bibliotheca Brukenthal. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
BCMI	- Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice / Buletinul Comisiei Monumentelor istorice. București.

- BerRGK** - Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts. Frankfurt am Main.
- BF** - Bosporskij fenomen. Gosudarstvennyj Ermitazh Sankt-Peterburg.
- BGSG** - Bulletin of the Geological Society of Greece. Geological Society of Greece. Patras.
- BHAB** - Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica. Muzeul Banatului Timișoara.
- BI** - Bosporskie issledovanija. Krymskoe Otdelenie Instituta Vostokovedenija, Nacional'na akademija nauk Ukraini. Simferopol, Kerch.
- BMA** - Bibliotheca Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.
- BMAntiq** - Bibliotheca Memoriae Antiquitatis. Piatra Neamț.
- BMN** - Bibliotheca Musei Napocensis. Muzeul de Istorie a Transilvaniei. Cluj-Napoca.
- BMS** - Bibliotheca Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica”. Sebeș.
- BOR** - Biserica Ortodoxă Română. Patriarhia Română. București.
- BospCht** - Bosporskie chtenija. Bospor Kimmerijskij i varvarskij mir v period antichnosti i srednevekov'ja. Militaria. Krymskoe Otdelenie Instituta Vostokovedenija. Nacional'na akademija nauk Ukraini. Simferopol, Kerch.
- Das Börsenblatt** - Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel-Frankfurter Ausgabe. Börsenverein des Deutschen Buchhandels. Frankfurt pe Main.
- Br J Ind Med** - British Journal of Industrial Medicine. London.
- Brukenthal** - Brukenthal. Acta Musei. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
- BTh** - Bibliotheca Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
- București** - București. Materiale de istorie și muzeografie. București.
- Bucureștii vechi** - Bucureștii vechi. Buletinul Societății Istorico-Arheologice. București.
- BUS** - Birka Untersuchungen und Studien. Stockholm.
- CA** - Current Anthropology. University of Chicago.
- Caietele ASER** - Caietele ASER. Asociația de Științe Etnologice din România. București.
- Carpica** - Carpica. Complexul Muzeal „Julian Antonescu” Bacău.
- CCA** - Cronica cercetărilor arheologice. București.
- CCJ** - Chemistry Central Journal. London.
- Cele Trei Crișuri** - Cele Trei Crișuri. Oradea.
- Cetatea Bihariei** - Cetatea Bihariei. Institutul de Istorie și Teorie Militară din București, Secția Teritorială Oradea.
- CIRIR** - Cercetări istorice. Revistă de istorie românească. Iași.
- CL** - Cercetări literare. Universitatea București.
- Codrul Cosminului** - Codrul Cosminului, seria nouă. Analele Științifice de Istorie, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava.
- ComȘtMediaș** - Comunicări Științifice. Mediaș.
- ConspNum** - Conspicte numismatice. Chișinău.

Conviețuirea-Együttélés	- Conviețuirea-Együttélés. Catedra de limbă și literatura română a Institutului Pedagogic „Juhász Gyula”, Szeged.
Corviniana	- Corviniana. Acta Musei Corvinensis. Hunedoara.
CPF	- Cahiers des Portes de Fer. Beograd.
CretaceousRes	- Cretaceous Research. Elsevier.
Crisia	- Crisia. Culegere de materiale și studii. Muzeul Țării Crișurilor. Oradea.
CRP	- Comptes Rendus Palevol. Comptes Rendus de l'Académie des Sciences France.
Cultura creștină	- Cultura creștină. Publicație apărută sub egida Mitropoliei Române Unite cu Roma Greco-Catolică și a Facultății de Teologie Greco-Catolice din Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Departamentul Blaj.
Dacia	- Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie. București, I, (1924) - XII (1948). Nouvelle série: Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. București.
Dări de seamă	- Dări de seamă ale ședințelor. Paleontologie. Institutul Geologic al României. București.
DB	- Drevnosti Bospora. Rossiyskaya Akademiya Nauk. Moskva.
De Antiquitate	- De Antiquitate. Asociația Virtus Antiqua. Cluj-Napoca.
DFS	- Deutsche Forschung im Südosten. Sibiu.
DP	- Documenta Praehistorica. Poročilo o raziskovanju paleolitika, neolitika in eneolitika v sloveniji. Ljubljana.
Drevnosti Altaja	- Drevnosti Altaja. Gorno-Altajskij gosudarstvennyj universitet. Gorno-Altajsk (Respublika Altaj).
EHQ	- European History Quarterly. Sage Publications. New York.
EphNap	- Ephemeris Napocensis. Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca.
EVNE	- Etnokul'turnoe vzaimodeystvie narodov Evrazii. Institut Arheologii i Etnografii Sibirskogo otdeleniya Rossiyskoy Akademii Nauk. Novosibirsk.
FK	- Földtani közlöny. Magyarhoni földtani tarsulat folyóirata. Budapest.
FU	- Finno-Ugrika. Institut Istории imeni Sh. Mardzhani. Akademiya Nauk Tatarstana. Kasan'.
FVL	- Forschungen zur Volks- und Landeskunde. Sibiu.
Geo-Eco-Marina	- Geo-Eco-Marina. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Geologie și Geoecologie Marină. București.
Glasnik	- Glasnik Srpskog arheološkog društva. Journal of the Serbian Archaeological Society. Beograd.
Glasul Bisericii	- Glasul Bisericii. Mitropolia Munteniei și Dobrogei. București.
Godišnjak	- Godišnjak. Jahrbuch Knjiga. Sarajevo-Heidelberg.
GR	- Gondwana Research. International Association for Gondwana Research, Journal Center, China University of Geosciences. Beijing.
HistArchaeol	- Historical Archaeology. Society for Historical Archaeology.
HistMet	- Historical Metallurgy, The Historical Metallurgy Society.

- HJ** - The Historical Journal. University of Cambridge (UK).
- HSCE** - History & Society in Central Europe. István Hajnal Society of Historians. Medium Ævum Quotidianum Society. Budapest. Krems.
- IJAM** - International Journal of Arts Management. École des Hautes Études Commerciales (HEC) in Montreal.
- IJO** - International Journal of Osteoarchaeology. United States.
- IPH** - Inventaria Præhistorica Hungarie. Budapest.
- Istros** - Istros. Muzeul Brăilei. Brăila.
- JACerS** - Journal of the American Ceramic Society. The American Ceramic Society, Ohio.
- JAS** - Journal of Archaeological Science. Academic Press. United States.
- JFA** - Journal of Field Archaeology. Boston University.
- JLS** - Journal of Lithic Studies. Edinburgh.
- JMH** - Journal of Modern History. University of Chicago.
- JOB** - Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik. Institut für Byzantinistik und Neogræzistik der Universität Wien.
- JPSP** - Journal of Personality and Social Psychology. American Psychological Association. Washington DC.
- JRGZM** - Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums zu Mainz. Mainz.
- JSP** - Journal of Systematic Palaeontology. British Natural History Museum. London.
- JSSR** - Journal for the Scientific Study of Religion. The Society for the Scientific Study of Religion. South-Carolina.
- JVP** - Journal of Vertebrate Paleontology. Society of Vertebrate Paleontology (SVP) in partnership with the Taylor & Francis Group. Abingdon, Oxfordshire (UK).
- Közlemények** - Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem - és Régiségtárából, Cluj.
- Le Glob** - Le Globe. Revue genevoise de géographie. Paris.
- LSJ** - Life Science Journal. Acta Zhengzhou University. Zhengzhou (China).
- LȘ** - Lucrări științifice. Institutul de Învățământ Superior Oradea.
- MA** - Mitropolia Ardealului. Revista oficială a Arhiepiscopiei Sibiului, Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Episcopiei Alba Iuliei și Episcopiei Oradiei. Sibiu (1956-1991). A continuat *Revista Teologică*, (1907-1947) și este continuată de aceeași revistă.
- Marisia** - Marisia. Studii și Materiale. Târgu Mureș.
- Marmatia** - Marmatia. Muzeul Județean de Istorie și Arheologie. Baia Mare.
- Materiale** - Materiale și cercetări arheologice. București.
- MBGAEU** - Mitteilungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte. Berlin.
- MCA** - Materiale și cercetări arheologice. București.

ME	- Memoria Ethnologica. Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Maramureș. Baia Mare.
MEJSR	- Middle-East Journal of Scientific Research. International Digital Organization for Scientific Information. Deira, Dubai (United Arab Emirates).
MemAntiq	- Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț. Piatra Neamț.
MIA	- Materialy i issledovaniya po arkheologii SSSR. Akademiya Nauk SSSR. Moskva.
MJSS	- Mediterranean Journal of Social Sciences. Mediterranean Center of Social and Educational Research. Rome.
Monumente Istorice	- Monumente Istorice. Studii și lucrări de restaurare. Direcția Monumentelor Istorice. București.
Monumente și muzee	- Monumente și muzee. Buletinul Comisiei Științifice a Muzeelor, Monumentelor Istorice și Artistice. București.
MPG	- Marine and Petroleum Geology. Elsevier.
MSIAR	- Memoriile Secțiunii Istorice a Academiei Române, seria a II-a. Academia Română. București.
MTE	- Magyar Történelmi Eletrajzok. Budapest.
Naturwissenschaften	- Naturwissenschaften. Springer-Verlag. Berlin, Heidelberg.
OlteniaȘtNat	- Oltenia. Studii și Comunicări. Științele Naturii. Muzeul Olteniei. Craiova.
ÓL	- Ősrégészeti Levelek. Prehistoric newsletter. Budapest.
PA	- Patrimonium Apulense. Direcția Județeană pentru Cultură Alba. Alba Iulia.
PAPS	- Proceedings of the American Philosophical Society. American Philosophical Society. Philadelphia.
PAS	- Prähistorische Archäologie in Südosteuropa. Berlin.
PAT	- Patrimonium Archaeologicum Transylvanicum. Cluj-Napoca.
PBF	- Prähistorische Bronzefunde. München.
PLOS ONE	- PLOS ONE. International, peer-reviewed, open-access, online publication.
PM	- Publics et musées. Association Publics et Musées - PUL (Presses universitaires de Lyon). Lyon.
PNAUSA	- Proceedings of the National Academy of the United States of America. National Academy of the United States of America.
Pogrebal'nyj obrjad	- Pogrebal'nyj obrjad rannih kochevnikov Evrazii. Juzhnyj nauchnyj centr Rossijskoj Akademii nauk. Rostov-na-Donu.
Pontica	- Pontica. Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța.
PPP	- Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology ("Palaeo3"). An International Journal for the Geo-Sciences. Elsevier.
ProblemyArh	- Problemy arheologii, jetnografii, antropologii Sibiri i sopredel'nyh territorij. Institut arheologii i jetnografii Rossijskoj Akademii nauk. Novosibirsk.

Programm Mühlbach	- Programm des evaghelischen Untergymnasium in Mühlbach und der damit verbundenen Lehranstalten. Mühlbach (Sebeș).
PZ	- Prähistorische Zeitschrift. Deutsche Gesellschaft fuer Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte, Institut für Prähistorische Archäologie. Berlin.
QG	- Quaternary Geochronology. The International Research and Review Journal on Advances in Quaternary Dating Techniques.
QSA	- Quaderni di Studi Arabi. Istituto per l'Oriente C. A. Nallino. Roma.
Quartär	- Quartär. International Yearbook for Ice Age and Stone Age Research.
RA	- Revista Arheologică. Institutul de Arheologie și Istorie Veche. Chișinău.
RArhiv	- Revista Arhivelor. Arhivele Naționale ale României. București.
Radiocarbon	- Radiocarbon. University of Arizona. Department of Geosciences.
RB	- Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. Bistrița.
REF	- Revista de etnografie și folclor. Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”. București.
RESEE	- Revue des études sud-est européennes. Academia Română. București.
RHMC	- Revue d'histoire moderne et contemporaine. Société d'histoire moderne et contemporaine. Paris.
RHSEE/RESEE	- Revue historique du sud-est européen. Academia Română. București, Paris (din 1963 Revue des études sud-est européennes).
RI	- Revista de Istorie (din 1990 Revista istorică). Academia Română. București.
RIR	- Revista istorică română. Institutul de Istorie Națională din București.
RJP	- Romanian Journal of Paleontology. Geological Institute of Romania. Bucharest.
RJS	- Romanian Journal of Stratigraphy. Geological Institute of Romania. Bucharest.
RM	- Revista Muzeelor. București.
RMMG	- Revista Muzeul Mineralogic-Geologic, al Universității din Cluj la Timișoara. Sibiu.
RMM-M	- Revista Muzeelor și Monumentelor. Muzeu. București.
RP	- Revista de Pedagogie. Institutul de Științe ale Educației. București.
RRH	- Revue Roumaine d'Histoire. Academia Română. București.
RT	- Revista Teologică. Sibiu.
SA	- Sovetskaya arkheologiya. Akademiya Nauk SSSR. Moskva.
SAI	- Studii și articole de istorie. Societatea de Științe Istorice și Filologice a RPR. București.

SAO	- Studia et Acta Orientalia. Société des Sciences Historiques et Philologiques de la RPR., Section d'Etudes Orientales. Bucarest.
Sargetia	- Sargetia. Acta Musei Devensis. Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva.
Sargetia Naturae	- Sargetia. Acta Musei Devensis. Series Scientia Naturae. Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva.
SCE	- Studii și comunicări de etnologie. Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu.
SCCI	- Studii, conferințe și comunicări istorice. Sibiu.
SCIA	- Studii și cercetări de istoria artei. Academia Română. București.
SciAm	- Scientific American. New York.
SCGG	- Studii și Cercetări. Geologie-Geografie. Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud. Bistrița.
SCIV(A)	- Studii și cercetări de istoria veche. București (din 1974, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie).
SGJ	- Soobshhenija Gosudarstvennogo Jermitazha. Gosudarstvennyj Jermitazh. Leningrad.
SMIM	- Studii și materiale de istorie modernă. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București.
SP	- Studii de Preistorie. București.
SPACA	- Stratum Plus: Archaeology and Cultural Anthropology. Superior Council on Science and Technical Development of Moldavian Academy of Sciences. Saint Petersburg, Kishinev, Odessa, Bucharest.
SPPF	- Società Preistoria Protostoria Friuli-V.G. Trieste.
SSK	- Studien zur Siebenbürgischen Kunstgeschichte, Köln. Wien.
Starinar	- Starinar, Treća Serija. Arheološki Institut. Beograd.
Stâna	- Stâna. Sibiu.
StComSibiu	- Studii și comunicări. Arheologie-istorie. Muzeul Brukenthal. Sibiu.
StComSM	- Studii și comunicări. Muzeul Județean Satu Mare.
StRI	- Studii. Revistă de istorie (din 1974 Revista de istorie și din 1990 Revista istorică). Academia Română. București.
StudiaUBBG	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Geologia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
StudiaUBBGG	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Geologia-Geographia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
StudiaUBBGM	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Geologia-Mineralogia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
StudiaUBBH	- Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Historia. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.
Suceava	- Anuarul Muzeului Județean Suceava.
SUCH	- Studia Universitatis Cibiniensis, Serie Historica. Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu.
SUPMPh	- Studia Universitatis Petru Maior. Philologia. Târgu-Mureș.
SV	- Siebenbürgische Vierteljahrschrift. Hermannstadt (Sibiu).

SympThrac	- Symposia Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
TEA	- TEA. The European Archaeologist.
Terra Sebus	- Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
TESG	- Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie. Royal Dutch Geographical Society. Oxford (UK), Malden (USA).
Thraco-Dacica	- Thraco-Dacica. Institutul Român de Tracologie. București.
Transilvania	- Transilvania. Foaia Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român. Brașov.
Transsylvania Nostra	- Transsylvania Nostra. Fundația Transsylvania Nostra. Cluj-Napoca.
Trudy nauchnogo	- Trudy nauchnogo Karel'skogo tsentra Rossiyskoy akademii nauk. Karel'skiy tsentr Rossiyskoy akademii Nauk. Moskva.
TT	- Történeti Tár. Akadémia történelmi bizottságának. Budapest.
Tyragetia	- Tyragetia. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. Chișinău.
Țara Bârsei	- Țara Bârsei. Muzeul „Casa Mureșenilor” Brașov.
Ungarische Revue	- Ungarische Revue, Herausg. von P. Hunfalvy. Budapest.
UPA	- Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie. Berlin.
Vestnik arkheologii	- Vestnik arkheologii, antropologii i etnografii. Institute problem osvoyeniya Severa Sibirskogo otdeleniya Rossiyskoj akademii nauk. Tyumen.
Vestnik Novosibirskogo	- Vestnik Novosibirskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Istoriya, filologiya. Novosibirskij gosudarstvennyj universitet. Novosibirsk.
VLC	- Victorian Literature and Culture. Cambridge University Press. Cambridge (UK).
VPUI	- Vestnik permskogo universiteta. Istoriya. Permskiy Gosudarstvennyi Universitet. Perm'.
VR	- Victorian Review. Victorian Studies Association of Western Canada. Toronto.
WASJ	- World Applied Sciences Journal. International Digital Organization for Scientific Information. Deira, Dubai (United Arab Emirates).
WorldArch	- World Archaeology. London.
Xenopoliana	- Xenopoliana. Buletin al Fundației Academice „A. D. Xenopol” Iași.
Yearb. Phys. Anthropol.	- Yearbook of Physical Anthropology. New York.
Yezhegodnik gubernskogo	- Yezhegodnik gubernskogo muzeya Tobol'ska. Tobol'sk Khistori Muzeum. Tobol'sk.
ZfSL	- Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde. Gundelsheim.
Ziridava	- Ziridava. Muzeul Județean Arad.
ZooKeys	- ZooKeys. Sofia.